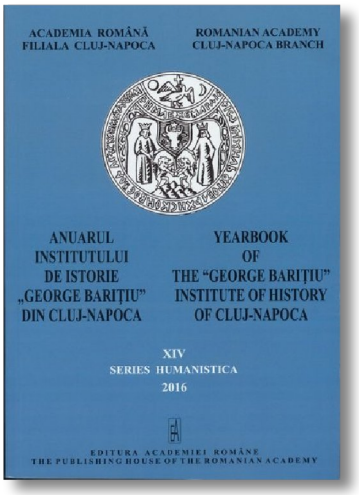

ISSN 1584-4404

Yearbook of the George Barițiu History Institute of Cluj-Napoca Series *Humanistica*

humanistica.ro

Legătura dintre drept și timp – discuții privind instituția prescripției

Elena Mihaela Fodor

How to cite this article:
Fodor, Elena Mihaela (2016) *Legătura dintre drept și timp – discuții privind instituția prescripției*, Yearbook of the George Barițiu History Institute of Cluj-Napoca, Series Humanistica, Vol. 14, pp. 287–296. DOI: 10.5281/zenodo.22966544

© 2016: The Publishing House of the Romanian Academy.
Humanistica Yearbook is published online since 2003.
Submit your article to Humanistica Yearbook: secretariat.dcsu@acad-cj.ro

LEGĂTURA DINTRE DREPT ŞI TIMP – DISCUȚII PRIVIND INSTITUȚIA PRESCRIPȚIEI

Elena Mihaela Fodor

Universitatea Creştină „Dimitrie Cantemir”,
Facultatea de Drept Cluj-Napoca

Abstract. ***THE CONNECTION BETWEEN LAW AND TIME – DISCUSSIONS UPON THE INSTITUTION OF TIME BAR.*** *Being a social science, law has constantly followed in time the change of the concepts, principles and values of the human society. The law had also to ensure the social order, setting rules that permitted the anticipation of a result following a certain conduct. In order to ensure predictability of the result of a human conduct, rules had to be set for the situations that were born under one regulation and continued after the rule has been changed. The stability of the legal relations is another goal for legal norms and the time bar for using the coercive force of the state in applying a legal rule, or protecting a subjective right, is an institution that helps obtaining such a goal. Some situations belonging to civil law and criminal law are discussed, in order to find out what are the criteria for setting rules that would solve a temporal conflict of laws in the case of time bar.*

Keywords*:* *temporal conflict of laws, time bar, civil law, criminal law, legal norm*

LEGĂTURA DINTRE DREPT ŞI TIMP

Legătura între drept, ca fenomen social, şi timp, ca fenomen natural, este una complexă. Relațiile sociale sunt într-o continuă schimbare datorată modificării experienței acumulate din viața de zi cu zi şi cristalizării acestei experiențe în concepte şi principii. Principiile valorizate de societate sunt urmate de marea majoritate a membrilor ei şi dau naştere unor reguli cărora este de aşteptat ca indivizii să li se supună (Boboş, Buzdugan & Rebreanu, 2008, p. 329-331). Posibilitatea impunerii forțate a regulilor apare odată cu apariția statului în civilizația umană. Statul deține puterea de constrângere pentru a impune cu forța regula de comportament social şi de a aplica o sancțiune celui care încalcă regula. Apare astfel dreptul, totalitatea normelor care pot fi impuse cu ajutorul forței de constrângere a statului. Desigur, este imposibil să fie reglementate în acest mod toate relațiile sociale, motiv pentru care dreptul

reglementează doar acele conduite care sunt considerate a produce consecințe notabile pentru societate în cazul încălcării unei reguli. Astfel, regulile juridice protejează valorile sociale cele mai importante.

Conceptele, principiile şi valorile sociale evoluează în timp, iar dreptul reflectă mereu societatea a cărei viață o reglementează, orice schimbare a ideilor societății fiind reflectată de o schimbare a normelor juridice (Bergel, 2003, p. 119). Situația cea mai bună pentru societate este aceea în care indivizii se supun de bună-voie normelor juridice, conduita lor este în acord cu legile în vigoare la momentul manifestării ei, eficiența dreptului fiind în acest caz maximă. Situațiile juridice nu sunt însă întotdeauna simple, iar efectele unei anumite conduite nu se produc doar imediat ce conduita este manifestată, ele putându-se întinde pe o durată mai lungă de timp. Este important în asemenea situații să se poată stabili care dintre normele juridice care s-au succedat pe parcursul producerii efectelor raportului juridic este aplicabilă.

Soluția trebuie să fie oferită tot prin norme juridice. Astfel, dreptul are posibilitatea de a organiza viitorul, de a prelungi o situație prezentă în viitor, de a readuce trecutul în prezent sau, dimpotrivă, a-l actualiza (Bergel, 2003, p. 120). Fiind un comandament al conduitei umane, permițând sau prohibând anumite acțiuni, regula generală este aceea că legea nouă se aplică de îndată, că ea nu este nici retroactivă, nici ultraactivă (Boboş et al., 2008, p. 385). Totuşi, o asemenea aplicare rigidă ar putea conduce la o serie de situații privite de societate ca nedrepte. La momentul săvârşirii unei fapte, este posibil ca aceasta să fie o conduită ilicită, fără a fi însă o faptă penală. Dacă fapta este descoperită mai târziu, la momentul identificării autorului aceeaşi faptă fiind incriminată de o lege nouă ca fiind infracțiune, autorul va trebui să răspundă conform legii vechi sau legii noi? Considerându-se că fiecare individ îşi conduce conduita după regula care este în vigoare atunci când se manifestă, concluzia care se impune este că nimeni nu poate fi tras la răspundere pentru o faptă care nu era prevăzută de legea penală la momentul săvârşirii ei. Această concluzie este în strânsă legătură cu ideea dreptății şi echității pe care dreptul trebuie să o asigure, regăsindu-se afirmată deja în *Declarația drepturilor omului şi cetățeanului* din 1789, în articolul VII şi fiind ulterior preluată de numeroase convenții internaționale, precum *Declarația universală a drepturilor omului* din 1948 (articolul 11), *Pactul internațional cu privire la drepturile civile şi politice* din 1966 (articolul 15) şi Convenția Europeană pentru Drepturile Omului din 1959 (articolul7). Se poate întâmpla însă ca o faptă, considerată infracțiune la momentul săvârşirii ei, să fie descoperită şi judecată mai târziu, într-un moment în care percepția socială asupra gravității acesteia să se fi schimbat, legea nouă considerând că aceeaşi faptă nu mai constituie o infracțiune. Aceeaşi legătură cu spiritul de echitate şi dreptate a făcut ca, în general, pentru asemenea situații să se considere că autorul faptei nu mai trebuie să suporte pedeapsa legii penale trecute. O asemenea idee s-a impus însă mai greu, având în vedere că o regulă aflată în vigoare fusese încălcată. Dar, modificarea percepției

privind importanţa valorii lezate, a făcut ca societatea să se manifeste mai iertător, permiţând ca legea nouă să retroactiveze. Manifestată mai întâi ca principiu în cadrul sistemelor naţionale de drept, ridicat în timp la nivel de principiu constituţional, retroactivitatea legii penale în scopul aplicării legii mai favorabile a fost recunoscută şi de Curtea Europeană a Drepturilor Omului (CEDO) ca un principiu convenţional. Prin hotărârea *Scoppola contra Italiei* (2009), s-a stabilit că, deşi în cauza *X contra Germaniei* (1977) Comisia a apreciat că articolul 7 al Convenţiei Europene pentru Drepturile Omului nu conţine dispoziţii similare cu cele ale articolului 15 al Convenţiei Naţiunilor Unite privind Drepturile Civile şi Politice şi, ca atare, nu a avut loc o încălcare în cazul în care statul nu a aplicat legea mai favorabilă, în timp s-a conturat un consens la nivel european potrivit căruia aplicarea legii mai favorabile s-a transformat într-un principiu al dreptului penal, consacrat de regulă la nivel constituţional.

În crearea regulilor privind modalitatea aplicării normelor succesive asupra unor situaţii ale căror efecte se prelungesc în timp, s-a făcut distincţie în reglementarea aplicării normei juridice noi după cum ea aparţinea dreptului privat sau dreptului public – spre exemplu, normele de drept constituţional, cele care organizează puterea şi instituţiile publice, cele de procedură, cele care interesează ordinea publică, precum şi cele care reglementează proprietatea funciară, starea şi capacitatea persoanelor. Aceeaşi distincţie a operat după cum norma era una de drept substanţial sau o normă de drept procedural. Normele aparţinând dreptului public, între care şi cele de drept procesual, au fost considerate de imediată aplicare, inclusiv asupra raporturilor juridice născute sub imperiul legii vechi şi care continuă după momentul intrării în vigoare a legii noi (Popa, 2014, p. 143). Nici această regulă nu este însă absolută. În cazul unor modificări aduse codurilor de procedură, pot fi emise dispoziţii tranzitorii potrivit cărora legea procedurală nouă se aplică numai proceselor începute după intrarea acesteia în vigoare, o asemenea dispoziţie regăsindu-se spre exemplu în articolul 3 alin. (1) al Legii nr. 76/2012 pentru punerea în aplicare a noului Cod de procedură civilă (Legea nr. 134/2010). În literatura de specialitate s-a arătat că vor rămâne aplicabile, în acest context, inclusiv dispoziţiile anterioare intrării în vigoare a noului Cod de procedură civilă privind administrarea probelor, deşi, la modul general, dispoziţiile articolului 26 alin. (2) din noul Cod de procedură civilă prevăd că administrarea probelor se face potrivit legii în vigoare la data administrării lor (Boroi & colectivul, comentariu la articolul 26, 2014).

PRESCRIPŢIA

Prescripţia defineşte o instituţie juridică potrivit căreia, după un anumit timp şi în anumite condiţii, se câştigă ori se pierde un drept sau încetează efectele unei

hotărâri. Ea este, prin urmare, o instituție juridică aflată în strânsă legătură cu scurgerea timpului.

În dreptul civil sunt reglementate prescripția extinctivă – reprezentând pierderea dreptului la acțiune neexercitat în termenul prevăzut de lege (Boroi, 1999, p. 261) şi prescripția achizitivă – reprezentând un mod de dobândire a dreptului de proprietate şi a altor drepturi reale asupra unor bunuri imobile, prin exercitarea posesiei asupra acelor lucruri, într-un interval de timp stabilit de lege, fără ca cel care deține dreptul real pe perioada acestui interval de timp să-şi manifeste dreptul față de posesor. Atât prescripția extinctivă, cât şi cea achizitivă semnifică faptul că persoana care doreşte valorificarea unui drept cu concursul forței de constrângere a statului, prin intermediul instanței de judecată, nu poate să exercite oricând acest drept. Pentru a da eficiență principiului stabilității raporturilor juridice, principiu strâns legat de însăşi misiunea dreptului de a asigura ordinea în societate, celui care pretinde un drept i se pune la dispoziție o anumită perioadă de timp în care poate recurge la forța de constrângere a statului pentru a-i da eficiență. Rezultă că natura prescripției este cea a unei sancțiuni îndreptate împotriva pasivității titularului unui drept subiectiv.

În dreptul penal sunt reglementate prescripția răspunderii penale şi prescripția executării pedepsei. Instituția prescripției răspunderii penale constă în stingerea dreptului statului de a sancționa şi a obligației infractorului de a suporta consecințele infracțiunii comise, după trecerea unui anumit interval de timp, prevăzut de lege, de la data comiterii faptei, indiferent dacă infracțiunea a fost sau nu descoperită ori infractorul identificat (Toader & colectivul, comentariu la articolul 153, 2014). Prescripția executării pedepsei este o cauză care stinge dreptul statului de a impune executarea unei pedepse aplicate printr-o hotărâre judecătorească definitivă de condamnare, fiind, sub aspectul naturii juridice, o cauză care înlătură executarea pedepsei (Toader & colectivul, comentariu la articolul 161, 2014).

Din cele prezentate referitor la relația dintre drept şi timp rezultă faptul că, în multe situații, reglementarea aplicării în timp a normelor juridice nu este neapărat rezultatul unor principii ferme, ci poate fi şi o expresie a încercării de a găsi o soluție în acord cu noțiunea de dreptate şi echitate.

Pentru a stabili ce reguli ar guverna aplicarea în timp a normelor privind prescripția, ar trebui stabilit mai întâi dacă acestea sunt norme de drept substanțial sau procedural. Având în vedere că atât în dreptul civil, cât şi în dreptul penal normele privind prescripția sunt cuprinse în codurile conținând norme de drept substanțial (Codul civil, Cartea VI, Codul penal articolele 153–156 şi articolele 161–164), ar trebui să conchidem că este vorba de norme de drept substanțial, astfel încât, ca regulă generală, ele nu sunt de imediată aplicare în raporturile juridice născute înainte de intrarea în vigoare a legii noi. Problema este însă mult mai complexă şi o asemenea abordare simplistă ar fi eronată.

DISCUŢII PRIVIND UNELE REGULI DE APLICARE ÎN TIMP A NORMELOR CARE GUVERNEAZĂ PRESCRIPŢIA ÎN DREPTUL CIVIL

În dreptul civil, o primă problemă este de la a stabili dacă legiuitorul a tratat instituţia prescripţiei ca pe o instituţie de drept privat sau de drept public. Astfel, sub imperiul Decretului nr. 167/1958, prescripţia era percepută ca o instituţie de drept public. Potrivit articolului 18 din acest act normativ, instanţa judecătorească era obligată ca din oficiu să cerceteze dacă dreptul la acţiune este prescris. Fiind considerată o excepţie de drept public, prescripţia extinctivă putea fi invocată de partea interesată în orice stadiu procesual. Acest act normativ a fost abrogat prin intrarea în vigoare a Codului civil (Legea nr. 287/2009). Potrivit dispoziţiilor articolului 2513 din acest din urmă act normativ, prescripţia poate fi opusă numai în primă instanţă, prin întâmpinare, sau, cel mai târziu, la primul termen de judecată la care părţile sunt legal citate. Dispare astfel posibilitatea instanţei de a cerceta din oficiu dacă dreptul la acţiune este prescris (în afara cazurilor expres prevăzute de lege), instituţia fiind acum reglementată prin norme de drept privat. Caracterul de normă de drept substanţial pare evidenţiat de dispoziţiile articolului 6 alin. (4) ale Codului civil, potrivit cărora prescripţiile şi uzucapiunile începute şi neîmplinite la data intrării în vigoare a legii noi sunt în întregime supuse dispoziţiilor legale care le-au instituit.

Întrebarea care şi-a găsit o soluţionare neunitară în practică a fost aceea de a stabili posibilitatea instanţei de judecată de a verifica împlinirea termenului de prescripţie şi de a invoca din oficiu excepţia prescripţiei extinctive, precum şi posibilitatea părţii interesate de a invoca aceeaşi excepţie în orice stadiu procesual, în cazul prescripţiilor începute şi împlinite ori neîmplinite la data intrării în vigoare a Codului civil (Legea nr. 287/2009). Instanţele care au considerat că răspunsul pozitiv este cel corect au făcut referire la sintagma „în întregime" utilizată în articolul a alin. (4) din Codul civil, care ar guverna prescripţia extinctivă atât sub aspectele de drept substanţial, cât şi procesual. Această soluţie a fost validată prin Decizia nr. 1/2014 a Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie, pronunţată în recurs în interesul legii, care însă şi-a întemeiat hotărârea pe diferenţa de caracter (drept public/drept privat) a prescripţiei extinctive între vechea şi noua reglementare. S-a mai arătat totodată că reglementarea conflictului de drept intertemporal generat de intrarea în vigoare a Legii nr. 287/2009 în ce priveşte prescripţia a urmărit asigurarea stabilităţii juridice, asigurarea aplicării principiilor drepturilor câştigate şi respectării aşteptărilor legitime, precum şi evitarea aplicării retroactive a legii. S-a mai arătat în aceeaşi decizie că modificările aduse de legea nouă condiţiilor ori regimului prescripţiei – sub aspectul întinderii termenelor, momentelor de început al termenelor, cauzelor de întrerupere şi suspendare ori de repunere în termen, ori condiţiilor invocării prescripţiei în vederea producerii de efecte juridice – nu pot

ataşa unui fapt trecut alte consecinţe juridice decât cele prevăzute de legea atunci în vigoare[1]. Prin urmare, în situaţia prescripţiilor începute anterior intrării în vigoare a Legii nr. 287/2009, dispoziţiile legii vechi care reglementează prescripţia se vor aplica şi în cazul normelor considerate a fi de drept procesual.

Din această motivare reţinem în primul rând faptul că normele care reglementează prescripţia extinctivă nu aparţin exclusiv sferei normelor de drept substanţial sau sferei normelor de drept procesual. Unele dintre norme sunt considerate de drept substanţial, altele (cum este reglementarea privind momentul invocării prescripţiei în faţa instanţei de judecată) sunt considerate de drept procesual. Cu toate acestea, normelor de drept procesual nu li s-a aplicat regula privind aplicarea imediată, din momentul intrării în vigoare a legii noi.

Clasificarea unor reglementări privind prescripţia extinctivă ca fiind de drept procesual a condus şi la alte interpretări. Astfel, într-o cauză înregistrată pe rolul instanţelor în anul 2012, în temeiul articolului 2513 din Codul civil, s-a invocat în faţa instanţei de judecată tardivitatea ridicării excepţiei prescripţiei extinctive, în legătură cu un termen de prescripţie care începuse să curgă după data de 1 octombrie 2011 – data intrării în vigoare a acestui cod (Legea nr. 287/2009). Instanţa a considerat totuşi că dispoziţiile articolului 2513 nu pot fi aplicate, având în vedere că, la elaborare, s-a avut în vedere intrarea concomitentă în vigoare a noului Cod civil şi noului Cod de procedură civilă, însă, cum noul Cod civil a intrat mai repede în vigoare, dispoziţiile sale de natură procedurală privind termenul pentru invocarea prescripţiei urmează să devină aplicabile doar odată cu intrarea în vigoare a noului Cod de procedură civilă (Legea nr. 134/2010, intrată în vigoare la 15 februarie 2013)[2], pentru o aplicare unitară a normelor procesuale. Este de neînţeles o asemenea concluzie, având în vedere că noul Cod de procedură civilă (Legea nr. 134/2010) nu conţine norme procedurale speciale privind invocarea în faţa instanţei a excepţiei prescripţiei extinctive decât în cazul executării silite, chestiune care nu este reglementată în Codul civil. Totodată, în articolul 5 din Legea nr. 71/2011, pentru punerea în aplicare a Legii nr. 287/2009 privind Codul civil, se specifică faptul că dispoziţiile acestui cod se aplică tuturor actelor şi faptelor încheiate, produse ori săvârşite şi situaţiilor juridice născute după intrarea sa în vigoare. Termenul de prescripţie din speţă fiind început sub imperiul dispoziţiilor noului Cod civil, norma din articolul 2513 era deplin aplicabilă, cu atât mai mult cu cât era una procedurală.

Un alt aspect care se evidenţiază din motivarea deciziei pronunţate în interesul legii, mai sus invocată, este acela al necesităţii aplicării normelor vechi în ansamblul lor, pentru prescripţiile începute înainte de intrarea în vigoare a Codului civil (Legea

[1] Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie, Decizia nr. 1/2014 pronunţată în recurs în interesul legii, publicată în Monitorul oficial al României, Partea I, nr. 283 din 17 aprilie 2014.

[2] Curtea de Apel Cluj, secţia civilă şi de litigii de muncă şi asigurări sociale, Decizia civilă nr. 4221/R/2012, nepublicată.

nr. 287/2009). Cu toate acestea, chiar legiuitorul a creat o excepţie. În articolul 2593 alin. (2) se arată că termenul de prescripţie extinctivă nu este întrerupt prin introducerea unei cereri de judecată care a fost respinsă. O asemenea regulă putea fi dedusă şi în vechea reglementare, din conţinutul articolului 16 al Decretului 167/1958. Noul Cod civil introduce însă o regulă nouă, arătând, în continuarea textului articolului 2593 mai sus menţionat, că, în cazul în care o nouă cerere este introdusă în termen de 6 luni de la data la care prima cerere a fost respinsă[3] sau anulată, prescripţia este considerată întreruptă. Prin dispoziţiile articolului 202 din Legea nr. 71/2011 s-a stabilit regula potrivit căreia dispoziţiile articolului 2539 alin. (2) teza a II-a din Codul civil se aplică şi în cazul cererii de chemare în judecată introduse după intrarea în vigoare a acestui act normativ. Astfel, în cazul în care o cerere de chemare în judecată, introdusă după intrarea în vigoare a Codului civil, este anulată (spre exemplu pentru neplata taxei de timbru), iar ulterior, în decurs de 6 luni este introdusă o cerere nouă, chiar dacă la momentul introducerii celei de a doua cereri de chemare în judecată termenul de prescripţie care a început să curgă înainte de intrarea în vigoare a Codului civil s-a împlinit, va fi aplicabil motivul nou de întrerupere a cursului acestei prescripţii introdus prin Codul civil.

O asemenea abordare a reglementării conflictului intertemporal este în acord cu opinia doctrinară care susţinea că, atunci când legea nouă măreşte termenul de prescripţie, ea se va aplica prescripţiilor începute dar neîmplinite la data intrării ei în vigoare (Boroi, 1999, p. 20–21), dar contrară logicii Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie care a avut în vedere securitatea raporturilor juridice atunci când a argumentat că „nu se pot ataşa unui fapt trecut alte consecinţe juridice decât cele prevăzute de legea atunci în vigoare”. Considerăm nepotrivite dispoziţiile articolului 202 din Legea nr. 71/2011, în contextul normativ actual. Deşi legiuitorul este liber să reglementeze modalitatea de soluţionare a conflictelor normelor juridice în timp, o asemenea reglementare trebuie să ţină cont în primul rând de principii cu valoare juridică superioară şi totodată trebuie să fie constante cu privire la aplicarea „în totalitate” a normelor vechi care reglementau prescripţia la momentul începerii ei, această expresie având un înţeles nu doar incluziv, dar şi limitativ.

DISCUŢII PRIVIND UNELE REGULI DE APLICARE ÎN TIMP A NORMELOR CARE GUVERNEAZĂ PRESCRIPŢIA ÎN DREPTUL PENAL

O problemă s-a ridicat în legătură cu prescripţia răspunderii penale privită prin prisma respectării principiului legii mai favorabile. În cauza *Cöeme contra Belgiei* (2000), CEDO a fost solicitată să hotărască dacă în cazul în care legea nouă prevede un termen mai lung de prescripţie pentru antrenarea răspunderii în cazul

[3] Este vorba de un caz de respingere fără a se intra în cercetarea fondului, altfel urmând a opera autoritatea de lucru judecat.

unei numite infracţiuni, acest termen este aplicabil şi infracţiunii comise înainte de intrarea în vigoare a legii noi, în situaţia în care termenul de prescripţie nu era împlinit la momentul începerii procedurii pentru tragerea la răspundere a inculpatului. În soluţionarea acestei chestiuni, CEDO a considerat ca argument decisiv faptul că în legislaţia belgiană normele privind prescripţia răspunderii penale sunt reguli procedurale, de imediată aplicare procedurilor în curs (paragraful 148 al hotărârii). Astfel, normele procedurale fiind de regulă de aplicare imediată, nu se poate considera că a avut loc o încălcare a articolului 7, printr-o eventuală nerespectare a unor dispoziţii mai favorabile privind durata termenului de prescripţie a răspunderii penale, atât timp cât la data începerii procedurilor de tragere la răspundere termenul mai favorabil nu era împlinit.

În dreptul nostru aceeaşi problemă s-a ridicat în legătură cu faptul că prin dispoziţiile articolului 153 ale noului Cod penal (Legea nr. 286/2009) s-au stabilit unele infracţiuni pentru care prescripţia nu înlătură răspunderea penală. Pentru aceleaşi infracţiuni, în Codul penal adoptat în anul 1968, era stabilit un termen de prescripţie pentru antrenarea răspunderii penale. Potrivit dispoziţiilor articolului 153 alin. (3) din noul Codul penal, prescripţia nu înlătură răspunderea penală, pentru infracţiunile în discuţie, în cazul în care la data intrării în vigoare a noilor dispoziţii nu s-a împlinit termenul de prescripţie generală sau specială. În soluţionarea excepţiei de neconstituţionalitate cu care a fost sesizată, potrivit căreia dispoziţiile articolului 153 alin. (3) din noul Cod penal încalcă dispoziţiile Constituţiei privind aplicarea legii mai favorabile consacrate de articolul 15 alin. (2), Curtea Constituţională a pornit de la analiza caracterului normelor care reglementează prescripţia răspunderii penale, respectiv de drept substanţial sau procedural. Curtea a stabilit[4] că în perioada 1865 – 1936 normele aveau caracter procesual, sub influenţa legislaţiei franceze, fiind cuprinse în Codul de procedură penală intrat în vigoare în 1865. Ulterior, la intrarea în vigoare a Codului penal Carol II, caracterul normelor s-a schimbat sub influenţa legislaţiei italiene, unde normele aparţineau dreptului material, articolul 5 al acestui cod, intrat în vigoare în 1936, prevăzând că în caz de conflict de legi privitoare la prescripţia acţiunii publice se aplică legea mai favorabilă. Curtea a mai reţinut că, potrivit Deciziei sale cu nr. 1470/2011, aşezarea normelor în Codul penal sau în Codul de procedură penală nu constituie un criteriu pentru deosebirea lor, ci trebuie avut în vedere obiectul de reglementare şi scopul normei. Una din concluziile Curţii este aceea că este mai puţin relevantă natura juridică a instituţiei prescripţiei, faţă de necesitatea respectării dispoziţiilor articolului 7 din Convenţia Europeană a Drepturilor Omului. Totodată, Curtea a constatat că, din analiza de drept comparat efectuată, a rezultat că statele care permit aplicarea legii noi, care stabileşte un termen de prescripţie mai îndelungat, consideră că reglementarea prescripţiei se face prin norme de drept procesual.

[4] Curtea Constituţională a României, Decizia nr. 511/2013, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 75 din 30 ianuarie 2014.

Având în vedere că, în dreptul nostru, excepţia a fost ridicată în legătură cu fapte soldate cu moartea victimei, Curtea a mai arătat că memoria unor asemenea fapte nu se estompează cu trecerea timpului, iar reacţia din partea comunităţii constituie atât o datorie de conştiinţă, cât şi o dovadă de respect faţă de soarta victimelor, dreptul la viaţă, ocrotit de articolul 2 al Convenţiei pentru Drepturile Omului, consacrând una din valorile fundamentale ale statelor membre ale Consiliului Europei.

Aşa cum s-a arătat şi în opinia separată, Curtea Constituţională a omis faptul că atât concluziile CEDO, cât şi cele ale Comisiei de la Veneţia, invocate în decizie, au menţionat faptul că posibilitatea aplicării termenului de prescripţie mai lung este în legătură cu caracterul de normă procesuală atribuit de legislaţiile statelor în care se regăseşte o asemenea posibilitate. Totuşi, considerăm corectă soluţia Curţii Constituţionale. Deşi nu li s-a conferit o importanţă deosebită, apreciem că unele concluzii ale Curţii Constituţionale Federale a Germaniei, menţionate de Curtea Constituţională a României în soluţionarea excepţiei, reprezintă argumentaţia fundamentală. Potrivit acestor concluzii, în cazurile în care siguranţa juridică se află în contradicţie cu echitatea, amândouă fiind componente ale legalităţii constituţionale, este atribuţia legiuitorului să decidă în favoarea uneia sau alteia dintre părţi. Această logică, raportată la importanţa vieţii, ca valoare primordială ocrotită prin Convenţia pentru Drepturile Omului, conduce la ideea că dispoziţiile articolului 153 alin. (3) din noul Cod penal reprezintă o rezolvare corectă a conflictului de legi.

CONCLUZII

Modificarea conceptelor, principiilor şi valorilor sociale este reflectată de modificarea normelor juridice. Dreptul trebuie însă să asigure şi stabilitatea şi încrederea participanţilor la viaţa juridică. Astfel, reglementarea conflictelor intertemporale în succesiunea normelor juridice trebuie să răspundă acestor cerinţe. Instituţia prescripţiei, atât în dreptul civil, cât şi în dreptul penal, este strâns legată de trecerea timpului. Aspectele evidenţiate de cele câteva probleme puse în discuţie de cercetarea noastră arată că nu există reguli absolute după care normele privind prescripţia să fie considerate de imediată aplicare sau nu. În stabilirea dispoziţiilor tranzitorii şi dezlegarea conflictelor între normele vechi şi cele noi în materia prescripţiei, soluţiile pot varia. Pentru a fi percepute ca fiind corecte, nu e neapărat necesar ca soluţiile să urmeze reguli rigide, raportate la caracterul substanţial sau procedural al normelor. Soluţia trebuie să asigure un echilibru, să privească scopul normei şi să armonizeze valori sociale şi principii ale dreptului astfel încât să răspundă aşteptărilor de ordine, predictibilitate, dreptate, echitate, pe care societatea le are de la sistemul dreptului.

BIBLIOGRAFIE

Bergel, J.-L. (2003). *Théorie générale du droit.* Paris: Dalloz.

Boboş, G., Buzdugan, C., & Rebreanu, V. (2008). *Teoria generală a statului şi dreptului.* Cluj-Napoca: Argonaut.

Boroi, G. (1999). *Drept civil. Partea generală.* Bucureşti: ALL BECK.

Boroi, G., & colectivul. (2014). Comentariu la articolul 26. *Codul de procedură civilă comentat*. Hamangiu. Consultat la http://idrept.ro/DocumentView.aspx?DocumentId=33013621, în data de 17.01.2016.

Popa, N. (2014). *Teoria generală a dreptului.* Bucureşti: C. H. Beck.

Toader, T., & colectivul. (2014). Comentariu la articolul 153. *Noul cod penal*. Hamangiu. Consultat la http://idrept.ro/DocumentView.aspx?DocumentId=33015588, în data de 17.01.2016.

Toader, T., & colectivul. (2014). Comentariu la articolul 161. *Noul Cod penal*. Consultat la http://idrept.ro/DocumentView.aspx?DocumentId=33015596, în data de 17.01.2016.